

Competency-based Assessment Model for Personalized Learning at Thammasat Secondary School

Sarawut Jomnum^{1*} and Patipat Sathaporn²

Received: March 3, 2025; Revised: April 30, 2025; Accepted: May 13, 2025

Abstract

Thammasat Secondary School developed its assessment model based on the knowledge and experience accumulated during the school's first three years (2017-2019). As the first cohort of students approached the completion of lower secondary education, the upper secondary curriculum was developed to promote personalized learning instead of conventional packaged programs of study typically provided in Thai schools. This approach aimed to allow students to learn and develop in their own ways. However, personalized learning cannot be achieved within the conventional time-based education system due to inconsistencies between learning paradigms and educational paradigms. Therefore, transitioning to a competency-based education system was necessary to support and align with personalized learning. This required a complete redesign of the assessment model, implemented alongside the launch of the upper secondary curriculum in the 2020 academic year. The model was continuously improved and expanded for use throughout the entire school by the 2023 academic year. Thammasat Secondary School's current assessment model comprises seven interconnected, consistent, and causally related components: (1) learning outcomes, (2) proficiency levels, (3) individual tracking, (4) competency-based grading system, (5) competency-based report card, (6) three-way conference, and (7) benchmarking system. All stakeholders involved share a successful understanding of the implementation of this model.

Keywords: Competency-based Assessment; Personalized Learning; Thammasat Secondary School

¹ Faculty of Learning Sciences and Education, Thammasat University

² Thammasat Secondary School, Faculty of Learning Sciences and Education, Thammasat University

* Corresponding author e-mail: sarawut.jo@sed.tu.ac.th

รูปแบบการประเมินฐานสมรรถนะของโรงเรียนสาธิต แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เพื่อการเรียนรู้จำเพาะบุคคล

ศราวุธ จอมนำ^{1*} และ ปฏิพัทธ์ สถาพร²

รับบทความ: 3 มีนาคม 2568; แก้ไขบทความ: 30 เมษายน 2568; รับผิดชอบ: 13 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

รูปแบบการประเมินของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์พัฒนาขึ้นจากประสบการณ์องค์ความรู้ที่สะสมจาก 3 ปีแรก ของการเปิดโรงเรียน (พ.ศ. 2560-2562) การพัฒนาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายเริ่มต้นในขณะที่มีนักเรียนรุ่นที่ 1 กำลังจะจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมุ่งสู่การส่งเสริมการเรียนรู้แบบจำเพาะบุคคลด้วยความมุ่งมั่นที่จะให้นักเรียนที่มีความหลากหลายได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างถึงที่สุด โดยไม่ยึดติดกับสายการเรียนแบบเดิม แต่การเรียนรู้แบบจำเพาะบุคคลไม่สามารถทำได้ภายใต้ระบบการศึกษาระบบเวลาแบบดั้งเดิมเนื่องจากความไม่เข้ากันในระดับฐานคิด จึงต้องเปลี่ยนเป็นระบบการศึกษาระบบสมรรถนะที่เกื้อหนุนต่อการเรียนรู้แบบจำเพาะบุคคล และจำเป็นต้องออกแบบรูปแบบการประเมินใหม่ทั้งระบบ ควบคู่ไปกับการพัฒนาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายให้พร้อมใช้ในปีการศึกษา 2563 และปรับปรุงพัฒนาต่อเนื่องจนสามารถขยายผลไปใช้ทั้งโรงเรียนในปีการศึกษา 2566 ปัจจุบันรูปแบบการประเมินของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประกอบไปด้วย 7 องค์ประกอบหลัก ที่เกี่ยวเนื่อง สอดคล้อง และเป็นเหตุเป็นผลกัน ได้แก่ 1) ผลลัพธ์การเรียนรู้ 2) เกณฑ์ระดับความสามารถ 3) ระบบติดตามการเรียนรู้รายบุคคล 4) ระบบตัดสินผลการเรียนฐานสมรรถนะ 5) เอกสารรายงานผลการเรียนฐานสมรรถนะ 6) กิจกรรมสะท้อนผลการเรียนรู้ และ 7) ระบบการเทียบเคียงสมรรถนะ โดยมีเงื่อนไขสำคัญคือ ความเข้าใจที่ตรงกันของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน

คำสำคัญ: การประเมินฐานสมรรถนะ; การเรียนรู้จำเพาะบุคคล; โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

¹ คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

² โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

* อีเมลผู้ประสานงานหลัก: sarawut.jo@sed.tu.ac.th

บทนำ

ความสนใจเรื่องกระบวนการทัศน์ทางการศึกษาของสังคมไทยเกิดขึ้นพร้อมกับกระแสการปฏิรูปการศึกษา ในทศวรรษ 2540 (Leethongin, 2016) โดยมีมุมมองใหม่ต่อการศึกษาที่สังคมไทยแสวงหาเน้นครอบคลุมตั้งแต่ความหมายของการศึกษา เป้าหมายของการศึกษา หลักสูตร บทบาทของครู การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนนวัตกรรมที่นำมาใช้ อีกทั้งการปฏิรูปการศึกษาและกระบวนการทัศน์ใหม่ทางการศึกษาที่เป็นเสมือนเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงการศึกษาไทย ยังสอดคล้องกับบริบทของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่นักเรียนได้พัฒนาตนเองผ่านความรู้ที่หลากหลาย เป็นนักเรียนรู้ตลอดชีวิต ใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ข้ามสาขาได้ มิได้เรียนรู้เพียงแค่ทักษะพื้นฐานและความรู้แยกศาสตร์เพื่อนำไปใช้ในโรงงาน การค้า และงานด้านอุตสาหกรรม (Panich, 2012) ข้อเสนอสอดคล้องกับมุมมองภาคการศึกษาว่า การศึกษาในยุคทันสมัย (Modern) อยู่บนกระบวนการทัศน์ในการมองโลกแบบแยกส่วน จนนำไปสู่ปัญหาและวิกฤติทั้งในสังคมไทยและในระดับโลก จึงนำไปสู่กระบวนการทัศน์แบบองค์รวมพร้อมกับการปฏิรูปการศึกษา การเกิดขึ้นของการศึกษาทางเลือกและการปรับตัวของโรงเรียน การเปลี่ยนผ่านกระบวนการทัศน์การศึกษาที่ดำเนินอยู่จึงเป็นภาพใหญ่ของที่เปรียบเสมือนฉากหลังของวิถีดคิดและการจัดการศึกษาของประเทศเพื่อตอบสนองต่อสังคมทั้งภายในประเทศและในระดับสากล (Ministry of Education Thailand, 2008)

การประเมินเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ความเข้าใจและการปฏิบัติในประเด็นนี้ก็มีการเปลี่ยนไปตามกระบวนการทัศน์และสภาพสังคมในแต่ละยุคสมัยด้วยเช่นกัน การประเมินโดยทั่วไปมักเป็นการสรุปเพื่อตัดสินความสามารถของนักเรียน งานของโรงเรียนคือการเตรียมพร้อมนักเรียนสู่การสอบ และการประเมินระหว่างเรียนเป็นเพียงกระบวนการที่จำลองการประเมินครั้งสุดท้าย (Brown, 2022) การศึกษาในศตวรรษที่ 20 อยู่บนกระบวนการทัศน์แบบปฏิฐานนิยมเน้นการแสวงหาความรู้ความจริงสูงสุด โดยอาศัยวิธีการแบบวิทยาศาสตร์ มุ่งเน้นการนำไปใช้ได้โดยทั่วไป ด้วยฐานคิดนี้จึงนำไปสู่มุมมองว่าโรงเรียนเปรียบเสมือนโรงงานอุตสาหกรรม ประกอบกับทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้ตามทฤษฎีสัมพันธนิยมและพฤติกรรมนิยมมีอิทธิพลต่อการเรียนการสอนและการทดสอบ จึงมีความเชื่อว่า “แบบทดสอบเป็นสิ่งเดียวกับการเรียนรู้” การทดสอบมีลำดับขั้นชัดเจนเพื่อประกันการเรียนรู้คือ ทดสอบ-สอน-ทดสอบ การประเมินนักเรียนด้วยแบบทดสอบจึงเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียน ในขณะที่ทัศนะใหม่ต่อการประเมินเกิดขึ้นจากกระบวนการทัศน์ตีความ (Interpretivism) และกระบวนการทัศน์สร้างสรรค์ (Constructivism) ฐานคิดสำคัญของกระบวนการทัศน์นี้ไม่เชื่อในความจริงสัมบูรณ์ แต่ความจริงขึ้นอยู่กับประสบการณ์และการตีความของมนุษย์ที่อยู่ในบริบทนั้น ๆ ฐานคิดนี้ส่งผลต่อมุมมองที่เปลี่ยนไปต่อโรงเรียน คือ โรงเรียนเป็นองค์กรทางสังคมที่สมาชิกคือ นักเรียน ครู ผู้บริหาร มีปฏิสัมพันธ์กัน การเรียนรู้จึงเกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์นั่นเอง การประเมินในกระบวนการทัศน์นี้จึงเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน มีการกำหนดจุดมุ่งหมายและนิยามผลลัพธ์การเรียนรู้อย่างชัดเจน ใช้ผลเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนและพัฒนาการสอนของครู รวมถึงนักเรียนมีส่วนในการประเมินการเรียนรู้ (Naiyapat, 2010)

ท่ามกลางความโกลาหลของความพยายามการเปลี่ยนแปลงและปฏิรูปการศึกษา จากการประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ซึ่งเป็นหลักสูตรอิงมาตรฐานหลักสูตรแรก ที่พลิกวิธีคิดและวิธีการจัดการศึกษาไปโดยสิ้นเชิง แต่โรงเรียนกลับไม่ได้ถูกเตรียมความพร้อมอย่างเพียงพอจนทำให้ปรับตัวไม่ทัน แม้กระทั่งการปรับเปลี่ยนหลักสูตรให้ยืดหยุ่นน้อยลงเป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ยังคงเกิดช่องว่างระหว่างความคาดหวังของหน่วยงานส่วนกลางกับการปฏิบัติของโรงเรียน เกิดความไม่เข้ากันของวิธีปฏิบัติหลายอย่างที่มีฐานคิดจากกระบวนการทัศน์คนละชุด จนทำให้เกิดความทุกข์ร้อนของผู้ที่มีส่วน

เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษา โดยเฉพาะครู นักเรียน และผู้ปกครอง โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถูกจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2558 ด้วยความคาดหวังว่าจะเป็นตัวอย่างของการจัดการศึกษาตามกระบวนทัศน์ใหม่ให้เป็นจริง

บทความนี้จะกล่าวถึงบริบทของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในแง่ของฐานคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้และลักษณะหลักสูตร ซึ่งมีผลต่อทักษะ มุมมอง และวิถีปฏิบัติเกี่ยวกับการประเมิน และนำเสนอรูปแบบการประเมินที่โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์พัฒนาขึ้นมาใช้งานในช่วงปีการศึกษา 2563 ถึงปัจจุบัน

บริบทของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2558 ภายใต้คณะวิทยาการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การจัดตั้งโรงเรียนแห่งนี้ นอกจากจะทำให้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดำเนินพันธกิจในการจัดการศึกษาได้ครอบคลุมทุกช่วงวัย คือจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาชั้นเพิ่มเติมจากเดิมที่มุ่งเน้นการศึกษาในระดับปริญญา โรงเรียนแห่งนี้ยังมีจุดมุ่งหมายในการแสวงหาวิธีการและวิธีคิดใหม่เพื่อจัดการศึกษาและการเรียนรู้ให้แก่สังคมไทยอีกด้วย หากพิจารณาถึงบริบทของการก่อตั้งโรงเรียนแห่งนี้จะพบว่า โรงเรียนตั้งขึ้นในช่วงเวลาที่กระแสสังคมและกระบวนทัศน์การศึกษาเดิมพบกับวิกฤตและทางตันจากกระบวนทัศน์เดิม การศึกษาที่มุ่งเน้นการท่องจำมากกว่าความเข้าใจ บรรยากาศของการแข่งขัน ส่งผลให้การศึกษากลายเป็นความทุกข์ของแผ่นดิน (Faculty of Learning Sciences and Education, 2024)

การศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency-based Education) ถูกพัฒนาขึ้นในหลายพื้นที่ทั่วโลกในช่วงต้นของศตวรรษที่ 21 และยังคงพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อทดแทนระบบการศึกษาแบบดั้งเดิม (Time-Based Education) ให้สามารถจัดการเรียนรู้แบบจำเพาะบุคคล (Personalized Learning) ได้อย่างเป็นรูปธรรม (Bramante & Colby, 2012; Colby, 2017; Lindsay Unified School District, 2017; Lopez et al., 2017; Priest et al., 2012; Reigeluth & Karnopp, 2020; Zmuda et al., 2015) ด้วยเหตุนี้โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จึงริเริ่มการศึกษาฐานสมรรถนะในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตั้งแต่ พ.ศ. 2563 (Faculty of Learning Sciences and Education, 2019) ต่อมาจึงขยายจนครอบคลุมทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายเมื่อปี พ.ศ. 2566 โดยอาศัยนิยามของการศึกษาฐานสมรรถนะที่ปรับปรุงใหม่ของปี ค.ศ. 2019 (Levine & Patrick, 2019) ดังนี้

1. นักเรียนได้รับการส่งเสริมให้ตัดสินใจได้ด้วยตัวเองว่า ประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเองในแต่ละวันจะเป็นอย่างไร จะสร้างและประยุกต์ใช้ความรู้อย่างไร และจะแสดงการเรียนรู้ออกมาอย่างไร
2. การประเมินเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมาย เป็นเชิงบวก และหนุนเสริมสำหรับนักเรียนเกิดขึ้นและให้ผลในจังหวะเวลาที่เหมาะสม มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงและเอาไปใช้ประโยชน์ต่อได้
3. นักเรียนได้รับการช่วยเหลือในเวลาที่ต้องการ และแตกต่างกันตามความต้องการการเรียนรู้ของแต่ละคน
4. ความก้าวหน้า (Progress) ของนักเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถ/ความชำนาญ (Mastery) ไม่ใช่ตามระยะเวลาที่ใช้เรียน (Seat Time)
5. นักเรียนเรียนรู้ในเชิงรุก โดยสามารถใช้เส้นทางที่ต่างกัน (Different Pathway) และจังหวะความเร็วที่หลากหลาย (Varied Pacing)

6. กลยุทธ์ในการสร้างความเสมอภาค (Equity) สำหรับนักเรียนทุกคน ถูกฝัง (Embedded) ไว้ในวัฒนธรรม โครงสร้าง และการเรียนการสอนของโรงเรียนและระบบการศึกษา

7. ความคาดหวังของการเรียนรู้ (ความรู้ ทักษะ นิสัยใจคอ) ต้องชัดเจน ไม่คลุมเครือ ตรงไปตรงมา วัดได้ และโอนย้ายได้

หากพิจารณาจากการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ของโรงเรียนแห่งนี้จะพบการเคลื่อนสู่กระบวนทัศน์ทางการศึกษาและการเรียนรู้ที่พิจารณาว่า โรงเรียนคือองค์กรทางสังคม การเรียนรู้เกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในโรงเรียน การเปลี่ยนแปลงนี้จึงย่อมส่งผลกระทบต่อทักษะและวิถีปฏิบัติในด้านการประเมินการเรียนรู้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ทักษะต่อการประเมินการเรียนรู้ของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การประเมิน (Assessment) ถือเป็นกระบวนการสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ให้ความสำคัญของการประเมินว่าเป็นการรวบรวมข้อมูลและหลักฐานจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายและจากหลายมุมมองในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เป้าหมายของการประเมินคือการทำความเข้าใจสถานะการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจช่วยเหลือให้นักเรียนให้สามารถพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

กิจกรรมการประเมินและการเรียนรู้มักเกี่ยวเนื่องกันอย่างใกล้ชิด โดยทุกกิจกรรมการเรียนรู้สามารถเป็นการประเมินได้ เช่น การตั้งคำถามในชั้นเรียนที่สะท้อนระดับความเข้าใจของนักเรียน หรือการบ้านและการถกเถียงในกลุ่มที่ช่วยให้ครูประเมินความสามารถในการวิเคราะห์และแสดงออกของนักเรียน กิจกรรมทั้งสองประเภทนี้สามารถดำเนินไปพร้อมกัน โดยมีเป้าหมายที่แตกต่าง กล่าวคือ กิจกรรมการเรียนรู้มุ่งเน้นการพัฒนานักเรียน ส่วนกิจกรรมการประเมินมุ่งเน้นการเข้าใจความสามารถและสถานะปัจจุบันของนักเรียน

เป้าหมายของการประเมินและการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด คือ การรู้จริงหรือทำได้จริง ผลการประเมินที่ดีควรตรงกับความสามารถจริงของนักเรียน มีความหมาย โปร่งใส และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ กระบวนการนี้ช่วยให้ครูและผู้บริหารสามารถวางแผนช่วยเหลือให้นักเรียนได้อย่างเหมาะสม โดยผลการประเมินแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การประเมินเพื่อพัฒนาหรือปรับปรุง (Assessment as/for Learning) และการประเมินเพื่อสรุปผลหรือรายงาน (Assessment of Learning)

นอกจากนี้ การประเมินควรเป็นประสบการณ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในเชิงบวก เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่เหมาะสม และมีความเกี่ยวข้องกับบริบทการเรียนรู้ของนักเรียน นักเรียนควรได้รับการสนับสนุนอย่างตรงจุดและเหมาะสมกับความต้องการเฉพาะบุคคล ความก้าวหน้าของนักเรียนจึงควรพิจารณาจากความชำนาญหรือความสามารถที่พัฒนา ไม่ใช่ระยะเวลาที่ใช้เรียน ทั้งนี้ การเรียนรู้ควรมีความยืดหยุ่น โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกเส้นทางการเรียนรู้และจังหวะความเร็วที่เหมาะสมกับตนเอง

โดยสรุป โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก่อตั้งขึ้นภายใต้บริบททางสังคมและกระบวนทัศน์ทางการศึกษาแบบองค์รวม ดำเนินการจัดการศึกษาในฐานะสมรรถนะ รวมถึงพัฒนาระบบการประเมินที่สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษา ทั้งนี้ มีกรณีศึกษาจากรัฐโอเรกอนในสหรัฐอเมริกาแสดงให้เห็นว่าการประเมินเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา โดยรัฐออกกฎหมายเกี่ยวกับการประเมินเพื่อกำหนดทิศทางการศึกษาฐานสมรรถนะ ก่อนที่จะเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนและปรับปรุงหลักสูตรตามมา การปรับระบบการประเมินเช่นนี้ช่วยสร้างความมั่นใจว่าการเรียนรู้ของนักเรียนจะได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ (Thummaphan et al., 2022)

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบการเรียนรู้และการประเมินแบบดั้งเดิม และการเรียนรู้และการประเมินของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประเด็น	การเรียนรู้และการประเมินแบบดั้งเดิม	การเรียนรู้และการประเมินของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
จุดมุ่งหมายในการเรียน	มุ่งหาทางให้ตนเองได้คะแนนและเกรดสูงสุด	มุ่งหาทางให้ตนเองพัฒนาจนเข้าใจจริงและทำได้จริง
ความภูมิใจของนักเรียน	ภูมิใจที่ได้เรียนกับครูคนนั้น ๆ	ภูมิใจในความสามารถของตนเอง
ลักษณะการเรียนรู้	เกิดขึ้นในห้องเรียนและมาจากครูเท่านั้น	เกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา และไม่จำเป็นต้องมาจากครูเท่านั้น
การแสดงผลลัพธ์การเรียนรู้	คะแนนและเกรด	ระดับความสามารถและคำอธิบาย
ความถี่ในการแสดงผล	1-2 ครั้ง ต่อภาคเรียน	ตลอดภาคเรียน
คำถามสำคัญของครู	สอนครบหรือยัง	การเรียนรู้เกิดขึ้นหรือยัง

ที่มา: ดัดแปลงจาก Thammasat Secondary School (2022)

จากที่กล่าวมาข้างต้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จึงได้พัฒนารูปแบบการประเมินของโรงเรียนใหม่ทั้งระบบ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการ ฐานคิด และหลักสูตรของโรงเรียน เพื่อให้การประเมินเป็นไปเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างแท้จริง และเป็นกระบวนการที่ชัดเจน โปร่งใส ตรงไปตรงมา เข้าใจตรงกัน และได้ผลการประเมินที่สะท้อนความสามารถจริง สอดคล้องกับหลักการและฐานคิดของการประเมินการเรียนรู้ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานคาดหวัง (Office of the Basic Education Commission, 2014)

รูปแบบการประเมินของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รูปแบบการประเมินของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถูกพัฒนาควบคู่กับการพัฒนาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหลักสูตรแรกของโรงเรียน มุ่งเน้นการเรียนรู้แบบจำเพาะบุคคล และใช้ระบบการศึกษานอกระบบอย่างเต็มตัว โดยพัฒนาต่อยอดจากวิธีการประเมินที่ใช้ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ในช่วงปีการศึกษา 2560-2562 จนได้รูปแบบการประเมินที่ชัดเจน ตอบสนองต่อเป้าหมายและแนวทางในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน เป็นการวางโครงสร้างของการประเมินใหม่ตั้งแต่ระดับนโยบาย ระบบการทำงาน วิธีปฏิบัติของผู้ที่เกี่ยวข้อง และแนวทางการสนับสนุน โดยเริ่มต้นใช้งานเป็นครั้งแรกพร้อมกับการเปิดใช้หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในปีการศึกษา 2563 และขยายผลไปใช้ทั้งโรงเรียนในปีการศึกษา 2566 (Faculty of Learning Sciences and Education, 2019, 2023, 2024)

จากการพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อเนื่อง ปัจจุบันรูปแบบการประเมินของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีองค์ประกอบสำคัญ 7 องค์ประกอบ ซึ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes: LOs)

ผลลัพธ์การเรียนรู้ หรือ Learning Outcomes ซึ่งจากนี้จะเรียกว่า LOs คือความสามารถทางวิชาการที่คาดหวังว่านักเรียนจะทำได้หลังจากจบรายวิชานั้น ๆ แล้ว เป็นการกำหนดขอบเขต ทิศทาง และเป้าหมายของรายวิชา ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับนักเรียนทุกคน โดยอนุญาตให้วิธีการเรียนรู้ ช่วงเวลา ระยะเวลา และ

ลักษณะชิ้นงาน มีความแตกต่างกันระหว่างนักเรียนแต่ละคน แต่ละห้องเรียน หรือแต่ละรุ่น ตามหลักการของการศึกษาฐานสมรรถนะ ซึ่งกลับกันกับการกำหนดมาตรฐานของรายวิชาแบบดั้งเดิมที่มุ่งให้นักเรียนทุกคนได้ใช้เวลา วิธีการ และการมอบหมายงานแบบเดียวกัน

เมื่อเทียบกับระบบการศึกษาอิงผลลัพธ์ (Outcome-based Education: OBE) แล้ว LOs ที่ใช้ในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีความหมายเดียวกันกับผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา (Course Learning Outcomes: CLOs) โดยไม่กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ประจำปี (Year Learning Outcomes: YLOs) เพื่อให้การเรียนรู้และการบริหารหลักสูตรมีความยืดหยุ่นในระหว่างชั้นปี

หากเทียบกับระบบการศึกษาฐานสมรรถนะ (Competency-based Education: CBE) แล้ว LOs ที่ใช้ในโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีความหมายเดียวกันกับสมรรถนะเฉพาะ (Specific Competency) ในระดับสมรรถนะเฉพาะของรายวิชานั้น ๆ

นอกจากนั้น โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้กำหนดสมรรถนะหลักของหลักสูตร (Core Competency: CC) ซึ่งเป็นองค์รวมของทักษะ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม คุณลักษณะ และทัศนคติ เทียบเท่ากับผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร (Program Learning Outcomes: PLOs) ในระบบการศึกษาอิงผลลัพธ์ โดยกำหนดเอาไว้เป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์สำเร็จการศึกษา มีการประเมิน ส่งเสริม และรายงานผลแยกจากผลการเรียนรู้ของรายวิชา ซึ่งจะกล่าวถึงโดยคร่าวในองค์ประกอบที่ 4 และ 5 เพื่อให้เข้าใจระบบการประเมินในภาพรวม

ตารางที่ 2 การเทียบเคียงลักษณะผลลัพธ์การเรียนรู้และสมรรถนะทั่วไปของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กับระบบการศึกษาฐานสมรรถนะ และระบบการศึกษาอิงผลลัพธ์

ระดับ	โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (TSS)	ระบบการศึกษาฐานสมรรถนะ (CBE)	ระบบการศึกษาอิงมาตรฐาน (OBE)
ระดับรายวิชา	ผลลัพธ์การเรียนรู้	สมรรถนะเฉพาะ	ผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับรายวิชา
ระดับหลักสูตร	สมรรถนะหลัก	สมรรถนะทั่วไป	ผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับหลักสูตร

เนื่องจาก LOs เป็นความสามารถทางวิชาการที่คาดหวังว่านักเรียนจะต้องทำได้เมื่อจบรายวิชานั้น ๆ ในฐานมาตรฐานของรายวิชา โดย LOs ของทุกวิชาจะต้องบรรจุไว้ในฐานข้อมูลหลักของโรงเรียนเพื่อใช้ในการเรียนการสอนและการประเมินทั้งระบบ การกำหนด LOs จำเป็นต้องคำนึงถึงความชัดเจน เข้าใจตรงกัน และสามารถสังเกตได้ เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกคน ทั้งครูประจำวิชา นักเรียน ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา และผู้ปกครอง เข้าใจความคาดหวังและดำเนินการเรียนรู้ไปในทิศทางเดียวกัน จึงมีการกำหนดให้การเขียนแต่ละ LOs เริ่มต้นด้วยคำกริยาแสดงการกระทำ (Action Verb) เช่น อธิบาย แสดง ระบุ และหลีกเลี่ยงคำกริยาที่สังเกตได้ยาก เช่น เข้าใจ รู้จัก ตระหนัก เมื่อกำหนด LOs แล้วจะเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบเพื่อให้มั่นใจว่าเมื่อนำ LOs ไปใช้ ทุกคนสามารถอ่านได้เข้าใจในทิศทางเดียวกัน และไม่จำเป็นต้องมีการอธิบายเพิ่มเติม

องค์ประกอบที่ 2 เกณฑ์ระดับความสามารถ (Proficiency Level)

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กำหนดให้แต่ละ LOs มีเกณฑ์ระดับความสามารถกำกับไว้ 4 ระดับ ซึ่งถือว่าเป็นรูบริก (Rubric) ชนิดหนึ่งที่มีจุดหมายเพื่อระบุระดับความสามารถของนักเรียนแต่ละคนว่าปัจจุบันมีความสามารถใน LO นั้น ๆ ในระดับใด และยังต้องพัฒนาในประเด็นใดจึงจะเลื่อนสู่ระดับที่สูงขึ้น

โดยใช้เกณฑ์ระดับความสามารถนี้สำหรับติดตามและพัฒนาตลอดระยะเวลาของการเรียนรู้ในรายวิชานั้น ๆ ซึ่งต่างจากรูปริกให้คะแนน (Scoring Rubric) ที่มักใช้ในการเปลี่ยนข้อมูลเชิงคุณภาพให้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ ในฐานะเครื่องมือสำหรับการวัด (Measurement)

เกณฑ์ระดับความสามารถ เป็นมาตรฐานกลางในการกำหนดความสามารถของ LO นั้น ๆ เป็นเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน โปร่งใส และเปิดเผยแก่นักเรียนตั้งแต่วันแรกของการเรียน โดยกำหนดให้ใช้เกณฑ์ระดับความสามารถเดิมทุกครั้งกับทุกกิจกรรมการประเมินตลอดภาคเรียน เพื่อให้เห็นความก้าวหน้าและความต่อเนื่องของการเรียนรู้ ซึ่งเกณฑ์ระดับความสามารถมีสถานะที่เทียบเคียงได้กับรูปริกทั่วไป (Generic Rubric) โดยไม่จำเป็นต้องมีรูปริกเฉพาะงานแต่ละงาน (Task-Specific Rubric)

การสร้างเกณฑ์ระดับความสามารถ เกิดขึ้นหลังจากกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ของแต่ละรายวิชาแล้ว โดยครูผู้พัฒนารายวิชานั้น ๆ มีหน้าที่กำหนดเกณฑ์ระดับความสามารถของแต่ละ LOs ออกมาเป็น 4 ระดับ ได้แก่ เริ่มต้น (Beginning) กำลังพัฒนา (Developing) สามารถ (Proficient) และเชี่ยวชาญ (Advanced) โดยให้ระดับสามารถเป็นระดับขั้นต่ำที่คาดหวังว่านักเรียนทุกคนควรพัฒนาตนเองไปถึง จากนั้นเกณฑ์ระดับความสามารถจะถูกตรวจสอบความถูกต้องสอดคล้องกับ LOs หรือความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมกับระดับชั้นของนักเรียน (ไม่คาดหวังต่ำหรือสูงเกินไป) รวมถึงการใช้ภาษาที่ง่าย กระชับ และสื่อสารชัดเจน เพื่อให้ผู้ที่ต้องใช้เกณฑ์ระดับความสามารถทุกคนเข้าใจได้ตรงกัน

การกำหนดรายละเอียดเกณฑ์ระดับความสามารถในแต่ละระดับ หรือการกำหนดหลักการไต่ระดับสามารถทำได้อย่างหลากหลายขึ้นอยู่กับลักษณะของ LO นั้น ๆ เช่น จากซับซ้อนน้อยไปสู่ซับซ้อนมาก จากง่ายไปสู่ยาก จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม จากใกล้ตัวไปสู่ไกลตัว จากที่ต้องได้รับการช่วยเหลือไปสู่ทำได้ด้วยตนเอง ฯลฯ โดยแต่ละวิชาสามารถเลือกหรือปรับใช้หลักการไต่ระดับได้ตามธรรมชาติและบริบทของแต่ละ LO

สิ่งสำคัญประการหนึ่งของการจัดทำเกณฑ์ระดับความสามารถ คือการระบุแนวทางการแสดงความสามารถของแต่ละ LOs ที่หลากหลาย เพื่อเป็นทางเลือกให้นักเรียนได้พิจารณาว่าจะเลือกแสดงความสามารถด้วยวิธีใดที่จะเหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้และการแสดงออกของตนที่สุด เพื่อให้ผลการประเมินตรงกับความสามารถจริงของตนเองที่สุด

Learning Outcome	Level of Proficiency				Proficiency Demonstration Options
	Beginning	Developing	Proficient	Advanced	

ภาพที่ 1 โครงสร้างของเกณฑ์ระดับความสามารถ

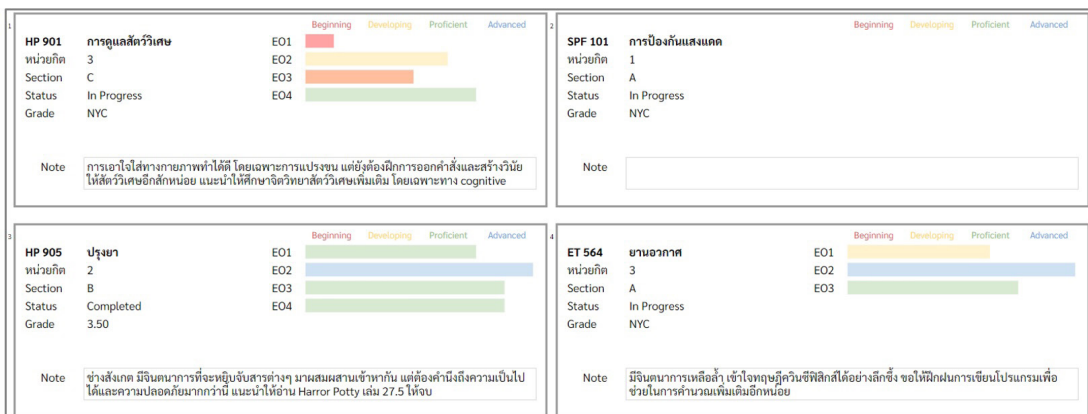
ทั้งนี้ เกณฑ์ระดับความสามารถนี้จะบรรจุไว้ในโครงร่างรายวิชา (Course Syllabus) แล้วเผยแพร่แก่นักเรียนและผู้ปกครองผ่านช่องทางที่โรงเรียนกำหนด และครูประจำวิชาต้องอธิบาย LOs ของวิชาตนเอง และเกณฑ์ระดับความสามารถของแต่ละ LOs ตั้งแต่คาบแรกของการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนใช้เกณฑ์ระดับความสามารถนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง และครูใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนแต่ละคนตลอดภาคเรียน

องค์ประกอบที่ 3 ระบบติดตามการเรียนรู้รายบุคคล (Individual Tracking)

ระบบติดตามการเรียนรู้รายบุคคล เป็นส่วนหนึ่งของระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการการเรียนรู้ (Learning Management System: LMS) มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปิดเผยผลการประเมินในระหว่างการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องแก่นักเรียนแต่ละคน ให้นักเรียนได้เห็นระดับความสามารถของตนเองในแต่ละ LOs ที่เป็นปัจจุบัน พร้อมข้อเสนอแนะจากครูประจำวิชา โดยมุ่งหวังว่านักเรียนจะใช้สารสนเทศเหล่านั้นในการกำหนดทิศทางการพัฒนาตนเองให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น ตามหลักของการประเมินเป็นการเรียนรู้ (Assessment as Learning) รวมถึงครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษา และผู้ปกครอง สามารถใช้ติดตามและร่วมมือกันให้ความช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงทีและตรงประเด็น

ข้อมูลที่แสดงในระบบติดตามการเรียนรู้รายบุคคล ได้แก่ ข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียน รายวิชาที่ลงทะเบียนเรียน กลุ่มนักเรียน ระดับความสามารถของแต่ละ LOs ข้อเสนอแนะสำหรับพัฒนาจากครูประจำวิชา รวมถึงสถานะการได้รับหน่วยกิตและเกรดของรายวิชานั้น ๆ ซึ่งถือว่าเป็นข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนแต่ละคน นักเรียนจึงสามารถเข้าถึงได้เฉพาะข้อมูลของตนเองเท่านั้น ผ่านโทรศัพท์มือถือหรือคอมพิวเตอร์ โดยออกแบบให้เข้าถึงง่าย เข้าใจง่าย และปลอดภัย

ข้อกำหนดหนึ่งของครูประจำวิชา คือการปรับปรุงระดับความสามารถของนักเรียนในระบบติดตามการเรียนรู้รายบุคคลให้เป็นปัจจุบันตลอดระยะเวลาของการเรียนการสอน โดยครูประจำวิชาจะเข้าสู่ระบบกรอกข้อมูลของตนเอง ที่ออกแบบให้ครูเห็นข้อมูลของนักเรียนทุกคนในรายวิชาของตนเอง เข้าใจง่าย เปลี่ยนแปลงข้อมูลง่าย จบในหน้าเดียว (Dashboard) ซึ่งจึงใจให้ครูเข้ามาปรับปรุงข้อมูลอย่างต่อเนื่อง

ภาพที่ 2 ลักษณะการแสดงผลของระบบติดตามการเรียนรู้รายบุคคล

ที่มา: ดัดแปลงจาก Thammasat Secondary School (2022)

ทั้งนี้ ระดับของ LOs สามารถเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ตามความสามารถจริง ณ ขณะนั้น โดยผลการประเมินที่แสดงในระบบติดตามการเรียนรู้รายบุคคลในระหว่างที่มีการเรียนการสอนเกิดขึ้น เป็นการประเมินเพื่อจุดประสงค์ในการพัฒนาการเรียนรู้ (Formative Purpose) ไม่มีผลต่อการตัดสินผลการเรียน (Summative Purpose) เพราะยังอยู่ในช่วงฝึกฝนและพัฒนา ให้นักเรียนกล้าที่จะผิดพลาด รับฟังข้อเสนอแนะ ยอมรับผลการประเมิน ที่สำคัญคือทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าและประโยชน์ของการประเมินที่ให้ผลตรงกับความสามารถจริงของตนเอง

ช่วงแรกของการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ระบบติดตามการเรียนรู้รายบุคคล และระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการเรียนรู้ ถูกพัฒนาขึ้นมาใช้งานชั่วคราว เพื่อค้นหาวิธีการจัดการข้อมูลสารสนเทศ และแนวทางการสื่อสารสารสนเทศให้ทุกคนที่เกี่ยวข้อง ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักการในการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน ปัจจุบันระบบดังกล่าวตกผลึกเป็นโครงสร้างการทำงานที่ค่อนข้างชัดเจนแล้ว จึงกำลังเข้าสู่ระยะของการพัฒนาเป็นระบบที่ถาวรของโรงเรียนต่อไป

องค์ประกอบที่ 4 ระบบการตัดสินผลการเรียนฐานสมรรถนะ (Competency-based Grading System)

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ใช้ระบบการศึกษาฐานสมรรถนะที่เน้นความเสมอภาค (Equity) ในการขับเคลื่อนและสนับสนุนการเรียนรู้ การตัดสินผลการเรียนจึงใช้ระบบการตัดสินผลการเรียนฐานสมรรถนะที่เน้นการสะท้อนความสามารถของนักเรียนแต่ละคนด้วยเกณฑ์ระดับความสามารถชุดเดียวกัน แตกต่างจากระบบการตัดเกรดแบบดั้งเดิมที่ตั้งอยู่บนฐานคิดของความเท่าเทียม (Equality) ซึ่งเน้นการตัดสินด้วยวิธีการหรือกิจกรรมการประเมินเดียวกัน (Task-based) (Brookhart et al., 2016; Sturgis, 2014)

ผลการเรียนหรือเกรดแบบดั้งเดิมถูกนิยามว่าเป็นการตีค่าจากผลรวมของคะแนนจากทุกชิ้นงาน กิจกรรม และพฤติกรรมการเรียนรู้ ที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาของการเรียนการสอนในเทอมนั้น ๆ โดยนักเรียนทุกคนต้องทำกิจกรรมการประเมินแบบเดียวกัน แล้วนำคะแนนรวมมาเทียบกับเกณฑ์ แต่โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้นิยามผลการเรียนหรือเกรดไว้ว่า เป็นสถานะปัจจุบันของความสามารถทางวิชาการของนักเรียน นักเรียนแสดงออกผ่านช่องทางต่าง ๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ด้วยจุดมุ่งหมายที่จะทำให้ผลการเรียนมีความตรงไปตรงมามากขึ้น เข้าใจง่ายขึ้น สื่อสารอย่างมีรายละเอียดมากขึ้น และสามารถเอาไปใช้ประโยชน์ในเชิงพัฒนาได้มากขึ้น โดยมีความแตกต่างดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบระบบการตัดสินผลการเรียนแบบดั้งเดิม และระบบการตัดสินผลการเรียนฐานสมรรถนะ

Conventional Grading System	Competency-based Grading System
ยึดที่วิธีการหรือกิจกรรมการประเมินเป็นหลัก (ควิช ทดสอบ การบ้าน โครงการ) และมีการให้เกรด/คะแนนในทุก ๆ ชิ้นงาน เพื่อนำคะแนนไปรวมกันเป็นร้อยละคะแนน	ยึดที่ LO และให้เกรดตามเกณฑ์ความสามารถ ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน และเผยแพร่ตั้งแต่แรก โดยอนุญาตให้ใช้วิธีการประเมินแตกต่างกันได้
การพิจารณาให้เกรด จะใช้ข้อมูลที่หลากหลายและไม่แน่นอน มาผสมรวมกัน ทั้งผลสัมฤทธิ์ ความพยายาม และพฤติกรรม และอาจมีการตัดคะแนนล่าช้า หรือมีคะแนนพิเศษเพิ่มเติมด้วย	เกรด หมายถึง ความสามารถทางวิชาการเท่านั้น ไม่เกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ โดยไม่มีการหักหรือเพิ่มเป็นพิเศษ จากพฤติกรรม ความพยายาม หรือความพึงพอใจของครู
ทุกการประเมินที่เกิดขึ้นจะนำไปรวมกันแล้วแปลงเป็นเกรด โดยไม่คำนึงถึงจุดประสงค์ของแต่ละการประเมิน	คัดเลือกเฉพาะการประเมินที่สะท้อนถึงความสามารถ
นำคะแนนทุกอย่างมารวมกัน ไม่ว่าจะมาจากช่วงเวลาใด มุ่งบอกค่าเฉลี่ยของงานที่ทำ ไม่ใช่งานที่ทำได้ดีที่สุด	เน้นที่หลักฐานการเรียนรู้ชิ้นล่าสุด หรือการประเมินที่สะท้อนความสามารถที่เป็นปัจจุบันที่สุด

ที่มา: ดัดแปลงจาก Townsley (2014)

ผลการเรียนของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มี 2 ลักษณะ คือ

1. ระดับของผลลัพธ์การเรียนรู้ (Level of Learning Outcome) ของรายวิชานั้น ๆ เป็นผลการเรียนที่แสดงถึงรายละเอียดของความสามารถของนักเรียนในปัจจุบันเป็นราย LOs รวมทั้งระบุรายละเอียดที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งกำหนดให้แสดงในระบบติดตามการเรียนรู้รายบุคคลของ

นักเรียนตั้งแต่ลงทะเบียนเรียนรายวิชานั้น ๆ และครูประจำวิชาจะปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันตลอดระยะเวลาของการเรียนการสอน โดยโรงเรียนใช้ผลการเรียนลักษณะนี้เป็นหลักในการสื่อสารและจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ระบบจะนำเฉพาะผลล่าสุดไปใช้แสดงในเอกสารแสดงผลการเรียนประจำภาคเรียน รวมถึงใช้คำนวณเกรดของรายวิชาด้วย

2. ระดับความสามารถภาพรวมของรายวิชา (Course Grade/Overall) หมายถึง ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักระดับล่าสุดของ LOs ของรายวิชานั้น ๆ เพื่อแสดงภาพรวมความสามารถทางวิชาการในปัจจุบันในรายวิชาดังกล่าว กำหนดให้เป็นตัวเลขทศนิยม 2 ตำแหน่ง เทียบเคียงได้กับเกรดในระบบ 4.00 เพื่อประโยชน์ในการคำนวณเกรดเฉลี่ย (GPA/GPAX) การแสดงผลในระบบติดตามการเรียนรู้รายบุคคลของนักเรียน หลังจากสิ้นสุดรายวิชานั้น ๆ และแสดงผลในเอกสารแสดงผลการเรียน จะแสดงเป็นระดับความสามารถ ดังนี้

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ของค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของระดับ LO และระดับความสามารถภาพรวมของรายวิชา

ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของระดับ LOs	ระดับความสามารถ
4.00	Advanced
3.00-3.99	Proficient
2.00-2.99	Developing
1.00-1.00	Beginning
0.00-0.99	No Evidence

ที่มา: ดัดแปลงจาก Faculty of Learning Sciences and Education (2023)

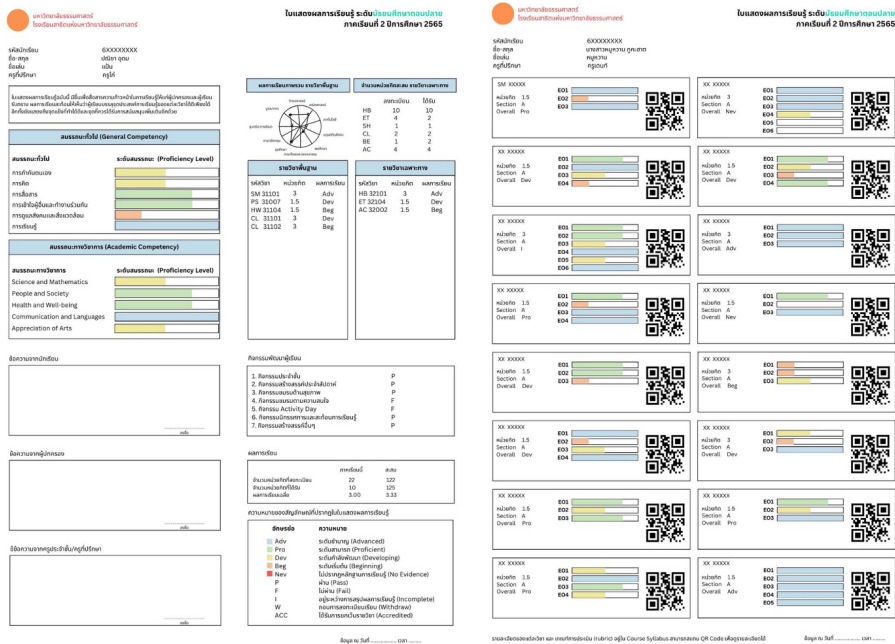
องค์ประกอบที่ 5 เอกสารรายงานผลการเรียนฐานสมรรถนะ (Competency-based Report Card)

เอกสารรายงานผลการเรียนฐานสมรรถนะ เป็นเอกสารที่ใช้ในการรายงานผลการเรียนรู้อย่างเป็นทางการของแต่ละภาคเรียน โดยมีเป้าหมายในการสื่อสารผลการเรียนตลอดทั้งภาคเรียนที่มีรายละเอียดเพียงพอที่จะระบุประเด็นที่ทำได้ดี และประเด็นที่ต้องฝึกฝนเพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนมีความสามารถพื้นฐานเพียงพอที่จะเรียนในภาคเรียนถัดไป จัดเรียงในกระดาษ 1 แผ่น หน้า-หลัง ดังนี้

ด้านหน้า แสดงข้อมูลระดับสมรรถนะหลัก ทั้งสมรรถนะทั่วไปและสมรรถนะทางวิชาการ (แสดงเป็นกราฟแท่งแนวนอน) ความสามารถภาพรวมในศาสตร์ต่าง ๆ (แสดงเป็นกราฟไทม์แมกมุม) และระดับความสามารถภาพรวมของแต่ละรายวิชา นอกจากนี้ ยังมีการเว้นพื้นที่ว่างสำหรับให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษานักเรียน และผู้ปกครอง เขียนในกิจกรรมสะท้อนผลการเรียนรู้ ซึ่งจะกล่าวถึงในองค์ประกอบที่ 6

ด้านหลัง แสดงข้อมูลจากระบบติดตามการเรียนรู้รายบุคคล ได้แก่ ชื่อวิชา หน่วยกิต สถานะการอนุมัติหน่วยกิต ระดับแต่ละ LO ของแต่ละรายวิชา ข้อความจากครูประจำวิชา และ QR Code สำหรับรายละเอียดของ LO และเกณฑ์ระดับความสามารถ

ทั้งนี้ เอกสารรายงานผลการเรียนฐานสมรรถนะแต่ละฉบับจะมีวันที่กำกับไว้เสมอ เพื่อป้องกันการสับสนเมื่อต้องออกเอกสารฯ ฉบับใหม่ กรณีที่นักเรียนเข้าสู่ระบบการเทียบเคียงสมรรถนะ (Benchmarking System) ในอนาคต เพื่อขอปรับปรุงผลการเรียนให้ตรงกับความสามารถ ณ ขณะนั้น โดยจะกล่าวถึงในองค์ประกอบที่ 7 ต่อไป

ภาพที่ 3 ตัวอย่างเอกสารแสดงผลการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ

องค์ประกอบที่ 6 กิจกรรมสะท้อนผลการเรียนรู้ (3-Way Conference)

หลังจบภาคเรียนประมาณ 3 สัปดาห์ เอกสารแสดงผลการเรียนรู้จะถูกจัดเตรียมและส่งให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา เพื่อเตรียมตัวสำหรับกิจกรรมสะท้อนผลการเรียนรู้ กิจกรรมนี้มีเป้าหมายเพื่อเป็นพื้นที่ที่ร่วมแลกเปลี่ยนระหว่างนักเรียน ครู และผู้ปกครอง เป็นรายครอบครัว ถึงประสบการณ์การเรียนรู้และผลการเรียนของนักเรียนในภาคเรียนที่ผ่านมา ตลอดจนหาแนวทางในการพัฒนานักเรียนร่วมกัน วิธีการดำเนินกิจกรรมมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาออกแบบให้เหมาะสมกับแต่ละครอบครัว กระบวนการสะท้อนผลการเรียนรู้อาจจัดให้นักเรียนและผู้ปกครองเข้ามาสนทนาพร้อมกัน หรืออาจแบ่งการสนทนาเป็น 2 รอบก็ได้ การสะท้อนการเรียนรู้อาจให้ครูเป็นผู้นำการสนทนา หรือให้นักเรียนเป็นผู้นำการสนทนาก็ได้ โดยทั่วไปจะใช้เวลา 20-30 นาทีต่อครอบครัว หรือบางกรณีอาจใช้เวลาถึง 90 นาที

แม้กิจกรรมสะท้อนผลการเรียนรู้จะมีความยืดหยุ่นในแง่วิธีการตามบริบทของแต่ละครอบครัว แต่หนึ่งในภารกิจสำคัญที่ครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษาดำเนินการร่วมกับแต่ละครอบครัวหลังจากทบทวนและสะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นในภาคเรียนที่ผ่านมาเสร็จแล้ว คือการพูดคุยเพื่อหาแนวทางและวางแผนช่วยเหลือหรือส่งเสริมนักเรียน โดยทั้งตัวนักเรียนเอง ผู้ปกครอง และครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ต้องระบุบทบาทหน้าที่ของ “ตนเอง” ว่าตนเองมีส่วนร่วมอย่างไรถึงจะทำให้การเรียนรู้ในภาคเรียนถัดไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น แล้วจึงเขียนบทบาทหน้าที่ของตนเองลงในเอกสารแสดงผลการเรียนรู้ในฐานคำมั่นสัญญาที่มีต่อตนเอง

กิจกรรมสะท้อนผลการเรียนรู้เป็นพื้นที่ของการแสดงความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง เพื่อช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างดีที่สุดตามความต้องการ ความจำเป็น เงื่อนไข และศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน ตามหลักการของการเรียนรู้จำเพาะบุคคล ซึ่งจะทำให้ไม่ได้เลยหากสิ่งที่แสดงในเอกสารรายงานผลการเรียนไม่ใช่ข้อมูลที่สะท้อนความสามารถจริงอย่างตรงไปตรงมา และบรรยากาศของกิจกรรมสะท้อนผลการเรียนรู้เป็นไปด้วยความกดดันและการเรียกร้องจากผู้อื่น

องค์ประกอบที่ 7 ระบบการเทียบเคียงสมรรถนะ (Benchmarking System)

การเทียบเคียงสมรรถนะ เป็นกระบวนการรวบรวมหลักฐานการเรียนรู้ที่หลากหลาย หรือการแสดงความสามารถของนักเรียนให้เป็นที่ยอมรับ เพื่อระบุระดับความสามารถจริงของนักเรียนในปัจจุบัน ตามเกณฑ์ระดับความสามารถที่กำหนดไว้ใน LOs โดยการเทียบเคียงสมรรถนะแบ่งเป็น 2 ประเภท ตามจุดมุ่งหมาย คือ 1) การเทียบเคียงสมรรถนะเพื่อรับหน่วยกิตของโรงเรียน และ 2) การเทียบเคียงสมรรถนะเพื่อปรับระดับผลการเรียน

1. การเทียบเคียงสมรรถนะเพื่อรับหน่วยกิตของโรงเรียน

นักเรียนที่มีความสามารถครบทุก LOs ของรายวิชาใด มีสิทธิ์ได้รับหน่วยกิตของรายวิชานั้น แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 การเทียบเคียงสมรรถนะจากผลการทดสอบหรือหลักฐานที่แสดงถึงความสามารถของนักเรียนจากสถาบันที่เชื่อถือได้ โดยมีอายุไม่เกิน 2 ปี เช่น ระดับภาษาอังกฤษจากผลสอบ CEFR/IELTS/TOEFL โดยนักเรียนจะได้รับผลการเทียบเคียงสมรรถนะเป็น ACC (Accredit)

1.2 การเทียบเคียงสมรรถนะจากประสบการณ์ เช่น ประสบการณ์เป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนที่ต่างประเทศ โดยแสดงหลักฐานเป็นใบแสดงผลการเรียน หรือประกาศนียบัตรของคอร์สต่าง ๆ พร้อมหลักฐานการเรียนรู้ที่แสดงถึงความสามารถ โดยนักเรียนจะได้รับผลการเทียบเคียงสมรรถนะเป็นระดับความสามารถ

2. การเทียบเคียงสมรรถนะเพื่อปรับระดับผลการเรียน

เมื่อนักเรียนได้ฝึกฝนและพัฒนาตนเองจนมีความสามารถสูงกว่าระดับผลการเรียนเดิม นักเรียนสามารถร้องขอการเทียบเคียงสมรรถนะเพื่อปรับระดับผลการเรียนได้ที่ครูที่ปรึกษา โดยสามารถระบุได้ว่าต้องการเทียบเคียงสมรรถนะใน LOs ใด เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการนักเรียนจะได้รับผลการเทียบเคียงสมรรถนะเป็นระดับความสามารถ อาจสูงขึ้นหรือต่ำลงก็ได้ ตามหลักฐานการเรียนรู้และความสามารถที่ปรากฏในปัจจุบัน และผลการเรียนที่บรรจุลงเอกสารรายงานผลการเรียน รวมถึง Transcript จะใช้ระดับความสามารถล่าสุดเท่านั้น

รายวิชาที่มีการเรียนการสอนในภาคเรียนใด จะเปิดให้ยื่นขอเทียบเคียงสมรรถนะในภาคเรียนนั้นของปีการศึกษาถัดไป เพื่อให้ทันนักเรียนได้มีเวลาเตรียมตัวและฝึกฝน โดยโรงเรียนจะมีรายชื่อวิชาและแนวทางการเทียบเคียงสมรรถนะของแต่ละ LOs เตรียมไว้ให้ เมื่อนักเรียนพร้อมที่จะยื่นขอรับการเทียบเคียงสมรรถนะจะต้องศึกษาเกณฑ์ระดับความสามารถ และเตรียมหลักฐานการเรียนรู้ที่แสดงถึงความสามารถนั้น ๆ หรือเตรียมเข้ารับการสัมภาษณ์หรือแสดงความสามารถ จากนั้นครูที่ปรึกษาจะตรวจสอบความพร้อมเบื้องต้นก่อนยื่นคำร้อง การพิจารณาผลการขอเทียบเคียงสมรรถนะ จะใช้คณะกรรมการที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์นั้น ๆ เพื่อให้มั่นใจว่าผลการเทียบเคียงสมรรถนะจะสะท้อนความสามารถจริงในปัจจุบันของนักเรียน

บทสรุป

รูปแบบการประเมินของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงอย่างลึกซึ้งระหว่างการเรียนรู้ การเรียนการสอน หลักสูตร และการประเมิน ซึ่งจำเป็นต้องอยู่ภายใต้ฐานคิดหรือกระบวนการที่สอดคล้องกันทั้งหมด หากมีปัญหหรืออุปสรรคในทางปฏิบัติเกิดขึ้นจะสามารถใช้ฐานคิดนี้ในการวิเคราะห์และหาทางออกร่วมกัน เมื่อพิจารณาองค์ประกอบทั้ง 7 องค์ประกอบของรูปแบบการประเมิน จะเห็นว่ามีมีความเกี่ยวเนื่องสอดคล้องกันอย่างลงตัว ทำให้รูปแบบของการประเมินนี้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงทั้งระบบ จนสามารถขยายผลจากระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สู่ทั้งโรงเรียนได้

นอกจากนี้ ส่วนสำคัญคือความเข้าใจที่ตรงกันของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน ตั้งแต่ระดับนโยบาย จนถึง ผู้ปฏิบัติ รวมถึงนักเรียน ผู้ปกครอง และหน่วยงานภายนอกด้วย

สุดท้ายนี้ บทความนี้นำเสนอระบบการประเมินที่ถอดจากประสบการณ์การทำงานของโรงเรียนสาธิต แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในช่วง พ.ศ. 2563 ถึง พ.ศ. 2567 ซึ่งยังคงมีจุดบกพร่องในมิติต่าง ๆ ที่ต้องพัฒนา ปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเกิดขึ้นจะนำมาเผยแพร่ในโอกาสถัดไป

เอกสารอ้างอิง

- Bramante, F. J., & Colby, R. L. (2012). Off the clock: Moving education from time to competency. Corwin.
- Brookhart, S. M., Guskey, T. R., Bowers, A. J., McMillan, J. H., Smith, J. K., Smith, L. F., Stevens, M. T., & Welsh, M. E. (2016). A century of grading research: Meaning and value in the most common educational measure. *Review of Educational Research*, 86(4), 803-848. <https://doi.org/10.3102/0034654316672069>
- Brown, G. T. L. (2022). The past, present and future of educational assessment: A transdisciplinary perspective. *Frontiers in Education*, 7, 1060633. <https://doi.org/10.3389/feduc.2022.1060633>
- Colby, R. L. (2017). *Competency-based education: A new architecture for K-12 schooling*. Harvard Education Press.
- Faculty of Learning Sciences and Education. (2019). Curriculum for Thammasat Secondary School, Upper Secondary Level, B.E. 2563. https://drive.google.com/file/d/1VhWHP8kSyxsAYZ0fX_nzMSY3a5k-PZVY/view?in Thai
- Faculty of Learning Sciences and Education. (2023). Announcement of the Faculty of Learning Sciences and Education, Thammasat University, on the management of lower and upper secondary education at Thammasat Secondary School (Revised Edition, B.E. 2566). <https://drive.google.com/file/d/15lbrcf7ee75mwdUSeFzfNHbx9AYKNctD/view?in Thai>
- Faculty of Learning Sciences and Education. (2024). Curriculum for Thammasat Secondary School, B.E. 2566 (Revised Edition, B.E. 2567). <https://drive.google.com/file/d/1Ko-4-XyQzj9GfoN9IDK8pT-VMSXFFaQ-B/view?in Thai>
- Leethongin, P. (2016). Teaching materials for the course EDU 211: Educational Paradigms. Department of Adult and Lifelong Education, Faculty of Education, Srinakharinwirot University. [in Thai]
- Levine, E., & Patrick, S. (2019). What is competency-based education? An updated definition. Aurora Institute. <https://aurora-institute.org/wp-content/uploads/what-is-competency-based-education-an-updated-definition-web.pdf>
- Lindsay Unified School District. (2017). Beyond reform: systemic shifts toward personalized learning. Marzano Research.
- Lopez, N., Patrick, S., & Sturgis, C. (2017). Quality and equity by design: charting the course for the next phase of competency-based education. iNACOL. <https://aurora-institute.org/wp-content/uploads/CompetencyWorks-QualityAndEquityByDesign.pdf>
- Ministry of Education Thailand. (2008). The Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008). http://academic.obec.go.th/images/document/1525235513_d_1.pdf
- Naiyapat, O. (2010). Classroom assessment: evolution and new concepts for learning development. *Srinakharinwirot Research and Development Journal of Humanities and Social Sciences*, 2(3), 1-12. <https://ejournals.swu.ac.th/index.php/swurd/article/view/903/914> [in Thai]
- Office of the Basic Education Commission. (2014). Guidelines for learning assessment and evaluation according to the Basic Education Core Curriculum B.E. 2551. Cooperative Printing of Thailand. [in Thai]
- Panich, V. (2012). The learning path for students in the 21st century. Sodsri-Saridwongsa Foundation. [in Thai]

- Priest, N., Rudenstine, A., Weisstein, E., & Gerwin, C. (2012). Making mastery work: A close-up view of competency education - full report. Nellie Mae Education Foundation. <https://portal.ct.gov/-/media/sde/mbf/documents/making-mastery-work-es-nmef-2012-book-view.pdf>
- Reigeluth, C. M., & Karnopp, J. R. (2020). Vision and action: Reinventing schools through personalized competency-based education. Marzano Resources.
- Sturgis, C. (2014). Progress and proficiency: Redesigning grading for competency education. iNACOL. <https://aurora-institute.org/wp-content/uploads/progress-and-proficiency.pdf>
- Thammasat Secondary School. (2022). Introduction materials for Thammasat Secondary School. <https://drive.google.com/file/d/1gLisfmH0R5z4B4qUqLzUu4l3DkTUz3pT/view> [in Thai]
- Thummaphan, P., Sripa, K., Assapan, S., & Jomnam, S. (2022). The process of developing a competency-based school curriculum for pilot schools in educational innovation areas: Final report. Thammasat University Research and Consultancy Institute. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:302194 [in Thai]
- Townsley, M. (2014, November 11). What is the difference between standards-based grading (or reporting) and competency-based education? Aurora Institute. https://aurora-institute.org/cw_post/what-is-the-difference-between-standards-based-grading
- Zmuda, A., Curtis, G., & Ullman, D. (2015). Learning personalized: The evolution of the contemporary classroom. Jossey-Bass.